

Valtakunnallisen kasvatusalan valintayhteistyöverkoston (VAKAVA) kirjallinen koe

ti 7.5.2013

**Kysymykset ja
oikeat vastaukset**

I OSA

Tässä osassa vastaamatta jättäminen tulkitaan vääräksi vastaukseksi, jolloin myös vastaamatta jättämisestä saa miinus pisteitä.

Tehtävien 1–2 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1/3 pistettä.

1. Kosunen kirjoittaa kouluvalinnan olevan eräänlaista peliä. Suomen kouluvalintamarkkinoilla on kunnallisella tasolla useita pelaajia. Mihin eri pelaajiin seuraavat väitteet artikkelin mukaan sopivat parhaiten?

- A. vanhemmat
- B. kouluhallinto
- C. painotettua opetusta tarjoava koulu
- D. ei kukaan näistä

Väite	Pelaaja			
	A	B	C	D
a) Pelaaja käyttää hyväkseen kansallista arviointitietoa.				X
b) Pelaaja rakentaa paikallista koulutuspolitiikkaa.		X		
c) Pelaaja vaikuttaa kaupungin sosiaalisen rakenteen muuttamiseen.	X			
d) Pelaaja ottaa osaa kilpailuun oppilaista.			X	
e) Pelaaja haluaa varmistaa lapsen koulutusmahdollisuudet.	X			
f) Pelaaja vaikuttaa koulujen profiloitumiseen.		X		
g) Pelaaja ottaa huomioon koulutyytyväisyyskyselyjen tuloksia.				X
h) Pelaaja kiinnittää huomiota koulun tiloihin ja välineisiin.				X

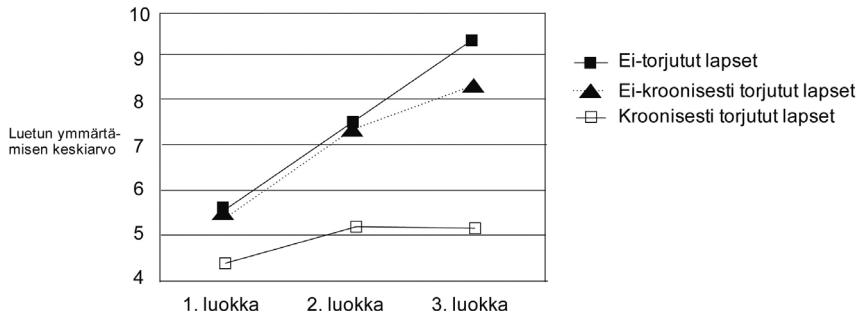
2. Mihin Sari Mannisen artikkelissa kuvattuihin maskuliinisuuden muotoihin seuraavat kuvaukset parhaiten sopivat?

- A. kovis
 B. banaali tasapainoilija
 C. rauhallinen myötätijä
 D. gender traitor

Väite	Maskuliinisuuden muoto			
	A	B	C	D
a) Pitää välitunnin leikkitaappeluista tyhminä, eikä ota osaa niihin.				X
b) Ei puolusta itseään fyysisesti, vaikka onkin hyvä urheilija.			X	
c) Ei naura samoille vitseille kuin muut pojat.				X
d) Ei ole kiinnostunut siitä, mitä muut pojat hänestä ajattelevat.				X
e) Uhkaa alemman statuksen poikia väkivallalla, vaikka ei yleensä toteutakaan uhkauksiaan.	X			
f) Respektiresurssina korkeamman statuksen omaavat pojat.		X		
g) Respektiresurssina ei-normaaliksi asemoituminen.	X			
h) Osoittaa, ettei pelkää korkeamman statuksen omaavia poikia, vaikka ei pyrikään haastamaan heitä.		X		
i) Kiroilee ja käyttää alatyylisiä ilmaisuja.	X			
j) Pyrkii saavuttamaan valta-aseman, mutta haluaa olla myös pidetty kaveri.		X		
k) Rakentaa hypermaskuliinisuuteen viittaavaa identiteettiä.	X			
l) Maskuliinisuus näyttäytyy itsestään selvänä poikana olemisena.		X		
m) Osallistuu todistajan roolissa väkivaltaiseen toimintaan.			X	

Tehtävän 3 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1/2 pistettä. Tehtävän 4 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1 pisteen.

Oletetaan, että samantapaisessa tutkimuksessa kuin Vartiaisen ym. olisi saatu kuviossa 1 esitetyt tulokset vertaisryhmässä koetun torjunnan ja luetun ymmärtämisen yhteydestä. Samat tulokset keskihajonnan kanssa on esitetty myös taulukossa 1.

Kuvio 1. Luetun ymmärtämisen estimoidut keskiarvot eri torjuntaryhmille kuvitteellisessa tutkimuksessa.

Taulukko 1. Luetun ymmärtämisen estimoidut keskiarvot ja keskihajonnat eri torjuntaryhmille kuvitteellisessa tutkimuksessa.

Torjuntaryhmä		1. luokka	2. luokka	3. luokka
Ei-torjutut	ka	5,67	7,67	9,67
	n	558	558	558
	kh	0,20	0,20	0,21
Ei-kroonisesti torjutut	ka	5,51	7,20	8,28
	n	195	195	195
	kh	0,21	0,20	0,25
Kroonisesti torjutut	ka	4,27	5,20	5,20
	n	173	173	173
	kh	0,17	0,16	0,17

3. Merkitse, ovatko alla olevat tulkinnat kuvion 1 ja taulukon 1 perusteella oikeita, vääriä vai sellaisia, että niiden oikeellisuudesta tai vääryydestä ei voi kuvion 1 ja taulukon 1 perusteella sanoa mitään.

- A. oikein
 B. väärin
 C. ei voi sanoa

Tulkinta	A	B	C
a) Luetun ymmärtäminen kehittyy kaikilla lapsilla nopeammin 1. luokalta 2. luokalle kuin 2. luokalta 3. luokalle.		X	
b) Ryhmällä on merkitsevä päävaikutus luetun ymmärtämisen tasoon.	X		
c) Kroonisesti torjuttujen lasten luetun ymmärtämisen kehityksen hidastuminen 2. luokalta 3. luokalle selittyy tämän ryhmän lasten alhaisella lähtötasolla 1. luokalla.			X
d) Kaikki ei-torjuttujen ryhmän lapset ovat luetun ymmärtämisessä korkeammalla tasolla kuin parhaatkaan kroonisesti torjuttujen ryhmän lapset.			X
e) 1. luokalta 3. luokalle mentäessä ryhmien väliset erot kasvavat.	X		
f) 1. luokalta 3. luokalle mentäessä yksilöiden väliset erot ryhmien sisällä kasvavat selvästi.		X	

4. Mitkä seuraavista väitteistä sopivat sekä Vartiaisen ym. tutkimuksessaan saamiin tuloksiin että edellä kuviossa 1 ja taulukossa 1 esitettyihin tuloksiin?

Väite	Sopii	Ei sovi
a) Kroonisesti torjutut lapset eivät saavuttaneet muiden lasten luetun ymmärtämisen taitotasoa kolmannella luokalla.		X
b) Ensimmäisellä luokalla kaikkien ryhmien välillä on luetun ymmärtämisessä suuri ero.		X
c) Ei-torjuttujen lasten luetun ymmärtämisen taidot ovat parhaat kolmannella luokalla.	X	
d) Kroonisesti torjutuilla lapsilla luetun ymmärtämisen taidot kehittyvät hitaammin toiselta kolmannelle luokalle kuin ensimmäiseltä toiselle luokalle.	X	

Tehtävissä 5–6 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1/2 pistettä. Tehtävässä 7 oikeasta vastauksesta saa +3 pistettä, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1,5 pistettä.

Kiusatun tarina

Kompastuin. Harmitti pirusti. Vilkuilin sivulle, enkä nähnyt muita kuin nauravia hahmoja. Nousin ylös ja purin hammasta. Olisin ehkä voinut tehdä tämänkin asian paremmin, mutta en vain osannut. Tämä ei ollut eka kerta. Aina kun teen jonkin pienenkin virheen, niin löytyy heti meluisa joukko, jolle jokainen moka on yksi merkintä lisää ”ansioluetteloon”. En oikein jaksa enää.

5. Mitkä seuraavista koulukiusaamisen piirteistä tuodaan esiin Hamaruksen ja Kaikkosen artikkelissa ja mitkä näkyvät yllä olevassa kiusatun tarinassa?

- A. Piirre mainitaan artikkelissa, mutta se ei näy tarinassa.
- B. Piirre mainitaan sekä artikkelissa että tarinassa.
- C. Piirrettä ei mainita artikkelissa.

Piirre	A	B	C
a) yhteisöstä poissulkeminen	X		
b) jäsenet vahvistavat toistensa käyttäytymistä		X	
c) ryhmän manipuloiminen	X		
d) toistuvuus ja jatkuvuus		X	
e) roolit		X	
f) vallan tasapaino			X
g) epäsuora kiusaaminen	X		
h) subjektiivisuus		X	
i) ryhmäväkivalta	X		

6. Hakovirta ja Rantalaiho kuvaavat lasten tapoja ymmärtää taloudellista eriarvoisuutta. Yhdistä lapsen ja nuoren ikäkausiksi sekä heidän käyttämänsä tapa kuvata eriarvoisuutta.

- A. 6–11-vuotiaat
 B. 11–14-vuotiaat
 C. yli 14-vuotiaat

Eriarvoisuuden kuvaus	Ikäkausiksi		
	A	B	C
a) Yhteiskuntaluokat muodostuvat perinnön kautta.	X		
b) Eriarvoisuus johtuu älykkyyden eroista.		X	
c) Elämän mahdollisuudet ovat köyhille ja rikkaille erilaisia.			X
d) Ulkoisten ominaisuuksien (vaatteet, tavarat) kuvailu.	X		
e) Ylemmät luokat ovat ahkeria.		X	

7. Alla olevat kuvitteelliset taulukot kuvaavat yhteiskunnan sisäisten tuloerojen ja köyhyysrajan alapuolella elävien lasten välistä suhdetta. Mikä seuraavista taulukoista vastaa Hakovirran ja Rantalaihon artikkelin kuvausta tuloerojen ja köyhyyden välisestä yhteydestä?

a)

Tuloerot	Köyhien lasten osuus (%)	Rikkaiden lasten osuus (%)
Suuret tuloerot	35	65
Pienet tuloerot	15	85

b)

Tuloerot	Köyhien lasten osuus (%)	Rikkaiden lasten osuus (%)
Suuret tuloerot	12	88
Pienet tuloerot	13	87

c)

Tuloerot	Köyhien lasten osuus (%)	Rikkaiden lasten osuus (%)
Suuret tuloerot	15	85
Pienet tuloerot	35	65

Tehtävän 8 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1/2 pistettä. Tehtävän 9 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +2 pistettä, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -0,4 pistettä.

8. Aro kuvaa artikkelissaan toiminnanohjauksen osa-alueita ja niihin liittyviä hermostollisia säätelypiirejä. Mitkä toiminnanohjaukseen liittyvät hermostolliset säätelypiirit aktivoituvat seuraavissa tilanteissa?

- A. orbitofrontaalinen piiri
- B. cingulum
- C. dorsolateraalinen piiri

Tilanne	Säätelypiiri		
	A	B	C
a) Oppilas tekee miellekartan hahmottaakseen opittavana olevan tekstin sisältöä ja painaakseen sen mieleensä.			X
b) Oppilas yrittää päättää, miten voisi piristää ystäväänsä, joka näyttää surulliselta ja pettyneeltä.	X		
c) Saatuaan oppimistehtävän oppilas paneutuu tehtävään heti intensiivisesti, kunnes saa sen valmiiksi.		X	
d) Oppilas ehdottaa opettajalle, että kokeen sijasta opintojakso voitaisiin suorittaa esseekirjoitelmalla.		X	

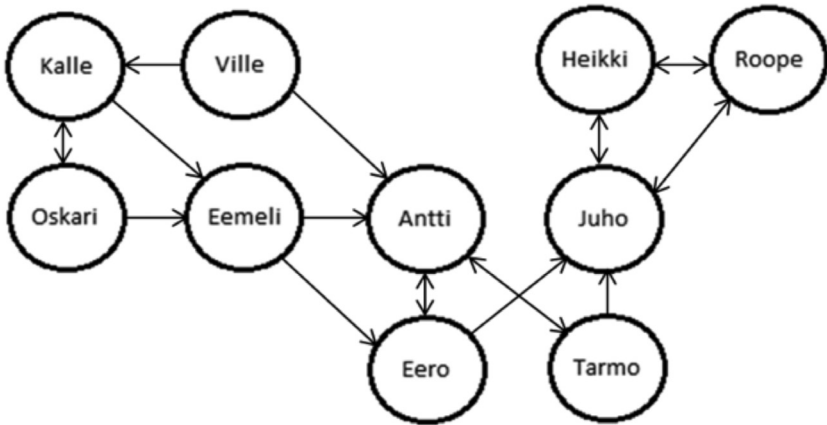
9. Aro käsittelee artikkelissaan itsesäätelyn eri osa-alueiden kehittymistä varhaislapsuudessa ja kouluikässä. Alla on kuvauksia erilaisista tehtävistä, joilla voitaisiin mitata itsesäätelyn eri osa-alueiden kehitystasoa. Yhdistä lapselle esitettävä tehtävä siihen artikkelissa mainittuun itsesäätelyn osa-alueeseen, jota se ensisijaisesti voisi mitata.

Itsesäätelyn osa-alue:

- A. representationaalinen muisti
- B. inhibitio
- C. mielenteoria
- D. suoritusstrategiat
- E. metakognitiiviset kyvyt
- F. sosiaalinen kognitio

Lapselle esitettävä tehtävä	Itsesäätelyn osa-alue					
	A	B	C	D	E	F
a) Lapselle kerrotaan tarina, jossa kaksi lasta, Veeti ja Emma, ovat menossa kauppaan ostoksille. Emma jättää polkupyöränsä kaupan oven eteen ja astuu kauppaan sisälle. Veeti jää pihalle laittamaan omaa pyöräänsä telineeseen. Hän päättää viedä pyöränsä läheiselle parkkipaikalle, ja siirtää myös Emman pyörän sinne. Lapselta kysytään, tietääkö Emma polkupyöränsä uudesta sijainnista.			X			
b) Lapselle näytetään kuvia, joissa on joko ympyrä tai neliö. Ympyrän nähdessään lapsen tehtävänä on sanoa neliö ja neliön nähdessään lapsen tulee sanoa ympyrä.		X				
c) Lasta pyydetään arvioimaan, kuinka hyvin seuraavat väittämät sopivat häneen: <i>“Pystyn painamaan asioita mieleeni helposti”</i> , <i>“Luen objeet tarkasti ennen kuin aloitan tehtävän tekemisen”</i> ja <i>“Muistiinpanojen tekeminen helpottaa oppimistani”</i> .					X	

Tehtävän 10 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta ja vastaamatta jättämisestä -1 pisteen.

Kuvio 2. Luokan poikien kaverisuhteet.

Kuviossa 2 on luokan poikien keskuudessa teetetyt sosiometrisen mittauksen tulokset. Poikia pyydettiin valitsemaan kaksi poikaa, joista he pitävät eniten. Nämä valinnat on merkitty kuvioon. Luokan poikia pyydettiin myös mainitsemaan, kenestä he pitävät vähiten. Viisi poikaa mainitsi Oskarin, kolme Eeron ja kaksi Juhon.

10. Ovatko seuraavat väittämät oikein vai väärin? Ota kantaa luokasta saamiesi tietojen sekä koko kirjan artikkeleiden perusteella.

Väite	Oikein	Väärin
a) Ville on ainoa poika, jolla ei ole luokassa vastavuoroista kaverisuhdetta.		X
b) Antti on luokan suosituin poika.	X	
c) Vilellä on kaverisuhteiden perusteella suurin riski siihen, että hänen lukivalmiutensa ovat heikot.		X
d) Ville on luokan epäsuosituin poika.		X
e) Juho on luokan kovis.		X
f) Antin aivojen orbitofrontaalinen piiri toimii hyvin.	X	
g) Kuvion 2 tietojen perusteella voidaan päätellä, että keittää luokan oppilaista ei kiusata.		X
h) Juhon sosiaalisen miellyttävyyden pistemäärä on pienempi kuin Kallen.		X

II OSA

Tässä osassa vastaamatta jättämisestä saa 0 pistettä.

Tehtävät 11–15 ovat Aron artikkelista Itsesäätelytaitojen kehitys ja biologinen perusta.

Tehtävien 11–14 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

11. Onko väite artikkelin mukaan oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Itsesäätely mahdollistuu vasta, kun lapsi kykenee käyttämään kieltä toimintansa ohjaamiseen.		X
b) Kortikaalisella säätelyllä tarkoitetaan kortisolihormonin erittymisen säätelyä.		X
c) Ihmisen kokiessa tunteita koko aivosto osallistuu tunteiden säätelyyn, mutta aivorunko toimii erillään aivokuoren etuotsalohkosta.		X
d) Sisäinen puhe kehittyy, kun vanhempien lapsen toimintaa ohjaava puhe sisäistyy lapsen omaksi sisäiseksi toimintaa ohjaavaksi puheeksi.	X	

12. Mitkä seuraavista kielteisten tunteiden säätelyä kuvaavista väitteistä ovat artikkelin perusteella oikein?

Väite	Oikein	Väärin
a) Jo alle kouluikäiset lapset kykenevät hallitsemaan kiukun tunteita, mitä kutsutaan inhibitiokyvyksi.		X
b) Voimakkaat kielteiset tunteet auttavat muistamaan kokonaisuuksia.		X
c) Taipumus kokea ahdistuneisuutta on yhteydessä lapsuusiän kortisolitasoon.	X	
d) Voimakkaat tunnekokemukset saattavat vaikuttaa aivojen toimintatapaan pysyvästi.	X	

13. Keskeisimmät itsesäätelyä tukevat mekanismit liittyvät siihen,

Väite	Oikein	Väärin
a) kuinka paljon aivosoluja aktivoituu.	X	
b) kuinka paljon ärsytystä aivot tarvitsevat aktivoituakseen.	X	
c) kuinka paljon aivorungossa on kehämäisiä yhteyksiä.		X
d) kuinka paljon eri välittäjäaineita erittyy.	X	

14. Mitkä seuraavista määrittelyistä liittyvät toiminnanohjauksen ja mitkä tahdonalaisen hallinnan käsitteeseen?

A. toiminnanohjaus

B. tahdonalainen hallinta

Määrittely	Käsite	
	A	B
a) Käsitteellä tarkoitetaan tavoitteen asettelua sekä toiminnan suunnittelua, seurantaa ja arviointia.	X	
b) Käsitteellä on yhteys temperamenttiin.		X
c) Käsitettä käytetään yleensä pienten lasten kohdalla.		X
d) Käsitettä käytetään erityisesti neuropsykologian alueella.	X	

Tehtävässä 15 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/2 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

15. Yhdistä aivorakenteet ja niiden keskeiset tehtävät.

A. aivorunko

B. limbinen järjestelmä

C. aivokuori

Tehtävä	Aivorakenne		
	A	B	C
a) tarkkaavaisuus			X
b) havaintoihin liittyvän tiedon välittäminen		X	
c) tunteen tuntuminen kehossa		X	
d) merkityksen antaminen asioille			X
e) vireystilan säätely	X		

**Tehtävät 16–22 ovat Mannisen artikkelista Poikien respektiresurssit ja paikkaansa ha-
keva maskuliinisuus.**

Tehtävien 16–19 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

16. Onko väite artikkelin mukaan oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Sukupuoli on sosiaalisissa suhteissa tiettyssä kulttuuri- sessa ja historiallisessa kontekstissa tuotettu.	X	
b) Mannisen tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä näky- väksi arkisiksi muodostuneita epätasa-arvoisia valta- suhteita tuottavia prosesseja, rakenteita ja käytäntöjä, joiden vaikutuksen alla nuoret rakentavat sukupuolit- tuneita käytäntöjä.	X	
c) Wetherellin ja Edleyn (1999) esittämän näkemyksen mukaan maskuliinisuuteen liittyvät vallitsevat normit pitäisi ymmärtää subjektiasemina, joita miehet voivat omaksua tai hylätä.	X	

17. Foucaultlainen kriittinen diskurssianalyysi näkee

Väite	Oikein	Väärin
a) normalisoituneet puhetavat tilannesidonnaisina identi- teetteinä.		X
b) väkivallan sukupuolittuneena valtdiskurssina.		X
c) materiaalisen arjen muuttuvina valtasuhteina.		X
d) puhetavat vallankäytön ylläpitäjinä ja uusintajina.	X	

18. Mannisen esittämän näkemyksen mukaan maskuliinisuus on

Väite	Oikein	Väärin
a) biologinen ominaisuus.		X
b) sukupuoliominaisuus.		X
c) perinteinen tapa ryhmitellä ihmisiä.		X
d) joukko kulttuurisia käytäntöjä.	X	

19. Mitkä seuraavista määritelmistä sopivat yhteen Mannisen artikkelissaan esittämien respektin määrittelyiden kanssa?

Väite	Oikein	Väärin
a) Respekti on yhteisössä vallitsevan arvojärjestyksen ulottuvuus, joka perustuu yksilökeskeiseen sosiaalista asemaa ja arvojärjestyksiä korostavaan paremmuusajatteluun.	X	
b) Respektille on tyypillistä toiminta, jolla tavoitellaan tai ylläpidetään kunnioitettavaa maskuliinisuutta ja siihen liittyvää asemaa vertaisryhmässä.	X	
c) Respektin resursseja voidaan tietyin ehdoin muuttaa vallan symbolisiksi resursseiksi.	X	
d) Jotta respektiresursseilla olisi tehoa valtakamppailussa, niitä tulee käyttää strategisesti oikein.	X	
e) Respekti on hegemoninen diskurssi, jolla uusinnetaan minäorientoituneita maskuliinisia identiteettejä.		X

Tehtävissä 20–22 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä. Huom. Tehtävissä on vain yksi oikea vastaus.

20. Mikä seuraavista seikoista ei artikkelin perusteella olisi luultavasti sopiva tapa pojalle hankkia respektiä ja valtaa paikallisessa kontekstissa?

- a) hieno mopo
- b) paljon rahaa
- c) huumori
- d) ystävyys tyttöjen kanssa

21. Maskuliinisuuden ideaaleille on tyypillistä, että

- a) ne ovat pysyviä rakenteita.
- b) ne näyttävät olevan lajikehitykseen liittyviä toiminnan muotoja.
- c) niillä on vahva sosiobiologinen tausta.
- d) niitä haastetaan ja kannatetaan paikallisella tasolla.

22. Manninen määrittelee väkivallan eri tavoin kuin Foucault. Mannisen ja Foucault'n näkemykset eroavat, koska

- a) Foucault kiinnittää huomiota vain fyysiseen väkivaltaan.
- b) Foucault'n määritelmässä ei huomioida sukupuolittunutta väkivaltaa.
- c) Foucault ei kiinnitä huomiota vallan ja seksuaalisuuden suhteeseen.
- d) Foucault näkee väkivallan alkavan tilanteessa, jossa vastarinnan mahdollisuutta ei ole.

**Tehtävät 23–28 ovat Vartiaisen, Poikkeuksen, Lerkkasen, Nurmen ja Kiurun artikke-
lista Vertaissuhdevaikeudet, kielelliset taidot sekä lukemaan ja kirjoittamaan oppi-
minen.**

Tehtävien 23–26 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

23. Onko väite artikkelin mukaan oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Lapsilla, joilla on kielellisen kehityksen erityisvaikeuksia, on usein heikkouksia sosiaalisen informaation tulkitsemisessa.	X	
b) Ei-torjutut lapset käyttäytyvät esikouluikässä usein aggressiivisemmin kuin vertaisryhmässään torjutut lapset.		X
c) Yksinäiset lapset tottuvat usein rooliinsa epäsuosittuina ja ovat ajan myötä yhä vähemmän halukkaita hakeutumaan toisten seuraan.	X	

**24. Mitkä seuraavista väitteistä saavat tukea Vartiaisen ym. omasta tutkimus-
aineistosta?**

Väite	Oikein	Väärin
a) Luetun ymmärtämisen taidot kehittyvät lapsilla nopeammin ensimmäiseltä luokalta toiselle kuin toiselta kolmannelle.	X	
b) Ei-torjuttujen luetun ymmärtämisen taidot olivat yhtä hyvät kuin ei-kroonisesti torjuttujen.		X
c) Kroonisesti torjuttujen ryhmän tuottamat tekstit olivat vähemmän koherentteja kuin ei-torjuttujen.	X	
d) Nimeämisessä tehtyjen virheiden sijaan torjuntaryhmiä erotteli nimeämisen nopeus.		X

25. Alakouluikäisten lasten kielelliset taidot ovat yhteydessä

Väite	Oikein	Väärin
a) opettajan tarjoamaan tukeen.	X	
b) vähäisiin opettajaresursseihin.	X	
c) minäpystyvyyden kokemuksiin.		X
d) pragmaattiseen koherenssiin.		X

26. Mitkä seuraavista ovat Vartiaisen ym. mukaan mahdollisia selityksiä sille, että ei-torjutut kehittyvät nopeammin luetun ymmärtämisessä ensimmäiseltä toiselle luokalle kuin muiden torjuntaryhmien lapset?

Väite	Oikein	Väärin
a) Ei-torjutuilla saattaa olla enemmän kielellistä kehitystä tukevia harrastuksia kuin muiden torjuntaryhmien lapsilla.		X
b) Opettajat käyttävät aikaresurssiaan enemmän ei-torjuttujen opetukseen kuin muiden ryhmien lasten opetukseen.		X
c) Ei-torjutuilla lapsilla voi olla muiden ryhmien lapsia suurempi mahdollisuus hyödyntää tovereiden oppimiskokemuksia ja tietoja.	X	
d) Motivoitunut toveriipiiri voi nostaa lapsen omia oppimistavoitteita.	X	

Tehtävässä 27 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä. Huom. Tehtävässä on vain yksi oikea vastaus.

27. Vartiaisen ym. tulosten perusteella vastavuoroisten ystävyysuhteiden puute on yhteydessä

- a) sanavaraston laajuuteen.
- b) luetun ymmärtämiseen.
- c) nimeämisen nopeuteen.**
- d) kuullun ymmärtämiseen.

Tehtävän 28 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

28. Vartiainen ym. toteavat aikaisempaa tutkimusta esitellessään, että varhaisista vertaissuhdevaikkeuksista voidaan ennustaa oppilaiden myöhempiä ominaisuuksia. Yhdistä artikkelissa esitellyn aikaisemman tutkimuksen perusteella oppilastyypin ja ennusteen.

Ennuste:

- A. kasvanut riski myöhemmän iän psyykkisiin ongelmiin
- B. vuorovaikutukseen osallistuminen ja oppiminen koulussa heikkenevät
- C. vaikeuksia kouluun sopeutumisessa
- D. heikentynyt kouluviihtyminen ja suoriutuminen

Oppilastyypin	Ennuste			
	A	B	C	D
a) ystävien puute ja laadultaan heikot vertaissuhteet ennen kouluikää			X	
b) torjunnan takia vähentynyt aktiivisuus luokkatilanteissa				X
c) varhainen, jo päiväkodissa alkanut torjutuksi tuleminen		X		
d) torjuttu asema kouluiän vertaisryhmässä	X			

Tehtävät 29–35 ovat Hakovirran ja Rantalaihon artikkelista Lapsuudentutkimuksen näkökulma taloudelliseen eriarvoisuuteen.

Tehtävien 29–32 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

29. Onko väite artikkelin mukaan oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Perheiden välisten tuloerojen voidaan sanoa välittyvän suoraan lasten arkeen.		X
b) Lapset ovat sosiaalisia toimijoita yhteiskunnallisessa suhdejärjestelmässä.	X	

30. Taloudellinen eriarvoisuus

Väite	Oikein	Väärin
a) on selvästi määriteltävissä oleva käsite.		X
b) viittaa ryhmien välisiin kulttuurisiin eroihin.		X
c) näyttäytyy lasten ja nuorten kokemuksissa eri tavalla kuin aikuisten kokemuksissa.	X	
d) ilmenee terveyseroina.	X	

31. Artikkelissa kuvatussa tutkimuksessa, jossa näytettiin kuvia alaluokan, keskiluokan ja yläluokan talosta, lapset

Väite	Oikein	Väärin
a) halusivat asua yleensä itseään ylemmän sosiaaliluokan talossa.		X
b) kuvailivat oman sosiaaliryhmänsä taloa monisanaisemmin kuin muita taloja.	X	
c) jotka tulivat keskiluokasta, toivat esille alaluokan lasten syrjimisen mahdollisuuden kulutusmahdollisuuksien puuttumisen vuoksi.	X	
d) perustelivat eri sosiaaliryhmistä valitun ystävän valintaa aidolla ystävyydellä.		X

32. Tutkimusten mukaan niukan talouden lapset

Väite	Oikein	Väärin
a) ovat heikosti selvillä perheen taloudellisesta tilanteesta.		X
b) tuntevat usein syyllisyyttä.		X
c) tuntevat usein häpeää.	X	
d) ovat taipuvaisia luopumaan omista kulutustarpeistaan.	X	

Tehtävissä 33–34 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä. Huom. Tehtävissä on vain yksi oikea vastaus.

33. Lasten köyhyyden tutkimuksessa on kolme keskeistä teemaa. Mikä seuraavista vaihtoehdoista on oikea?

- a) stigmatisoituminen, syrjäytyminen ja nuorisorikollisuus
- b) lasten omat selviytymismallit, stigmatisoituminen sekä lasten ja perheen sosiaaliset turvaverkot**
- c) lasten omat selviytymismallit, ulossuljetuksi tuleminen ja kulutustottumusten erot
- d) köyhyyden siirtyminen sukupolvelta toiselle, turvaverkkojen riittävyys ja syrjäytyneet nuoret

34. Mikä alla esitetyistä käsityksistä myötäelämiskyvyn ja yhteiskuntaluokan välisestä yhteydestä on Weingerin tutkimuksen mukainen?

- a) Myötäelämiskyvyn ja yhteiskuntaluokan välillä ei ole yhteyttä.
- b) Köyhemmistä oloista olevilla lapsilla on kehittyneempi myötäelämiskyky.**
- c) Keskiluokasta peräisin olevilla lapsilla ja nuorilla on kehittyneempi myötäelämiskyky.
- d) Myötäelämiskyvyn ja yhteiskuntaluokan välistä yhteyttä säätelee perheen sisäinen kommunikaatio.

Tehtävän 35 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/2 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

35. Kumman vanhemman ajattelutavan mukaisia alla olevat väitteet ovat?

- A. hyvin toimeentulevan vanhemman
- B. huonosti toimeentulevan vanhemman
- C. ei kummankaan vanhemman

Väite	A	B	C
a) Tavaroiden ostaminen etäännyttää lasta vanhempien arvoista ja tavoitteista.	X		
b) Perheen sisäinen kommunikaatio on vaurautta tärkeämpi.			X
c) Vanhempien tulee uhrautua lasten puolesta.		X	
d) Tavarat auttavat kiinnittymään tärkeään vertaisryhmään.		X	

Tehtävät 36–40 ovat Kosusen artikkelista ”Meillä on siis kouluja, joista ne tulee: siis Suomen eliitti” – keskiluokan lasten kouluvalinnat pois lähikouluista.

Tehtävien 36–38 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

36. Onko väite artikkelin mukaan oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Valtion viranomaiset tarkastavat koulujen toimintaa kaikissa Euroopan Unioniin kuuluvissa maissa.		X
b) Osa vantaalaisäideistä vertailee suomalaista koulutusjärjestelmää muiden maiden koulutusjärjestelmiin.	X	
c) ”Putoamisen pelko” tarkoittaa sitä, että vantaalaisäidit pelkäävät oman lapsensa syrjäytyvän väärän kouluvalinnan seurauksena.		X

37. Vantaan kaupungissa moni tekijä vaikuttaa kouluvalintaan. Mitkä seuraavista vaihtoehdoista ovat artikkelin mukaan koulun valinnan pääasiallisia perusteita?

Väite	Oikein	Väärin
a) koulun suosio		X
b) koulukaverien etninen tausta		X
c) koulun antaman opetuksen takaamat mahdollisuudet opintojen jatkamiseen	X	
d) riittävän vaativa opetus koulussa	X	

38. Artikkelin mukaan kouluvalintamahdollisuutta käyttävät vanhemmat

Väite	Oikein	Väärin
a) asuvat maaseudulla.		X
b) painottavat akateemista menestystä.	X	
c) pelkäävät lapsen koulumenestyksen heikkenevän.	X	
d) ovat perineet keskiluokkaisen aseman.		X

Tehtävässä 39 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastamatta jättämisestä 0 pistettä. Huom. Tehtävässä on vain yksi oikea vastaus.

39. Lähikoulu ja kouluvalinta ovat samassa suhteessa toisiinsa kuin tasavertaiset koulutusmahdollisuudet ja

- a) kulttuuripääoman siirtäminen.
- b) turvallinen koulu.
- c) maahanmuuttajien vähäisyys.
- d) PISA-menestys.

Tehtävän 40 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/2 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

40. Mitkä seuraavista piirteistä ovat artikkelin mukaan erityisesti Suomelle tyypillisiä ja mitä niistä tavataan erityisesti ulkomailla?

- A. Erityisesti Suomelle tyypillinen
- B. Vain ulkomaille tyypillinen
- C. Molemmille tyypillinen

Väite	A	B	C
a) Koulutusjärjestelmä on desentralisoitunut.			X
b) Aktiivisimmat kouluvalintaan ryhtyvät ovat korkeasti koulutettuja.			X
c) Järjestelmässä on koulutuksellisia umpiperiä.		X	
d) Kouluvalinnalla pyritään vaikuttamaan erityisesti lapsen vertaisryhmän koostumukseen.			X
e) Putoamisen pelko vaikuttaa kouluvalintoihin.			X
f) Oppilaitosten välillä ei ole institutionaalisia reittejä.	X		
g) Oppilaan vertaisryhmä koulussa on oppilaan tulevaisuuteen vaikuttava tekijä.			X

Tehtävät 41–45 ovat Hamaruksen ja Kaikkosen artikkelista Kiusaamisen määritelmät ja määrittely.

Tehtävien 41–42 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

41. Onko väite artikkelin mukaan oikein vai väärin?

Väite	Oikein	Väärin
a) Opetustoimen lainsäädännössä kiusaaminen määritellään etenkin kiusaajan näkökulmasta.		X
b) Kiusaaminen liittyy kiinteästi aggression käsitteeseen.		X

42. Käsite ”henkinen väkivalta”

Väite	Oikein	Väärin
a) liittyy etenkin työssä tapahtuvaan kiusaamiseen.	X	
b) on sosiaalisiin sitoumuksiin liittymätön väkivallan muoto.		X
c) liittyy etenkin toimintaan, jossa tavoitellaan toisen ihmisen alistamista.	X	
d) tarkoittaa muilla kuin aineellisilla pakotteilla uhkaamista.	X	

Tehtävissä 43–44 oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä. Huom. Tehtävissä on vain yksi oikea vastaus.

43. Mitä seuraavista koulukiusaamiseen liittyvistä käsitteistä ei mainita perusopetuslaissa?

- a) häirintä
- b) kiusaaminen
- c) syrjintä
- d) väkivalta

44. Suomessa koulun oppilaat ovat vailla omaa lainsäädäntöä

- a) opiskeluympäristöstä.
- b) koulumatkojen turvallisuudesta.
- c) työturvallisuudesta.
- d) oppilashuollosta.

Tehtävän 45 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/3 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

45. Hamaruksen ja Kaikkosen artikkelissa käsitellään sekä koulu- että työpaikkakiusaamista. Alla on esitetty joukko väitteitä koskien näitä kiusaamistilanteita. Yhdistä väite sille parhaiten sopivaan kiusaamistilanteeseen tai -tilanteisiin.

- A. koulukiusaaminen
- B. työpaikkakiusaaminen
- C. molemmat kiusaamistilanteet
- D. ei kumpikaan kiusaamistilanne

Väite	Käsite			
	A	B	C	D
a) Lainsäädännössä kiinnitetään huomiota kiusaamisen yksilölle aiheuttamiin seuraamuksiin.		X		
b) Kiusaamistilanteiden selvittämisessä käytetään Heine- mannin mobbing-tekniikkaa.				X
c) Kiusaamisen tutkimuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota johtajuuteen.		X		
d) Kiusaamistilanteiden selvittämisessä yksilö on tärkeässä roolissa.	X			
e) Kiusaamisen tutkimuksessa pääpaino on ollut yhteisön rakenteisiin liittyvissä ongelmassa.		X		
f) Kiusaamistilanteiden selvittämisessä yhteisö on tärkeässä roolissa.		X		
g) Lainsäädännössä kiinnitetään huomiota kiusaamisen yhteisölle aiheuttamiin seuraamuksiin.	X			

Tehtävät 46–48 ovat aineiston kaikista artikkeleista.

Tehtävien 46–47 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1 pisteen ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

46. Koulukiusaamisen

Väite	Oikein	Väärin
a) tutkimus ei ole painottunut riittävästi kiusaamista ehkäisevien tekijöiden löytämiseen kouluorganisaatiosta.	X	
b) todennäköisiä uhreja ovat banaalit tasapainoilijat.		X
c) todennäköisyys vähenee, jos estetään lapsen kielteisen maineen leviäminen.	X	
d) ei uskota vaikuttavan oppimiseen.		X

47. Lapsen vertaissuhdevaikeudet voivat johtua siitä, että

Väite	Oikein	Väärin
a) vanhemmat eivät ole tukeneet omalla toiminnallaan lapsen prososiaalisten taitojen kehittymistä.	X	
b) lapsi on aggressiivinen.	X	
c) luokassa ei ole samaan vertaisryhmään kuuluvia lapsia.		X
d) lapsella on vääränlaiset vaatteet päällään koulussa.	X	

Tehtävän 48 kussakin kohdassa oikeasta vastauksesta saa +1 pisteen, väärästä vastauksesta -1/4 pistettä ja vastaamatta jättämisestä 0 pistettä.

48. Alla on kuvattu tapahtumasarjoja ja lopputuloksia. Liitä kuhunkin tapahtumasarjaan valintakoemateriaalissa siihen kytketty lopputulos tai seuraava vaihe.

Lopputulos / Seuraava vaihe:

- A. Lapsi tai nuori kokee emotionaalista painetta.
- B. Korkeampien kognitiivisten taitojen käyttö hankaloituu.
- C. Koulussa suoriutuminen heikentyy.
- D. Vanhemmat pyrkivät vaikuttamaan lapsensa vertaisryhmän koostumukseen.
- E. Riski varhain aloitettuun päihteiden käyttöön kasvaa.

Tapahtumasarja	Lopputulos / Seuraava vaihe				
	A	B	C	D	E
a) Lapsi tai nuori kohtaa tilanteen, joka ylittää hänen mahdollisuutensa käsitellä vaihatta tunteitaan.		X			
b) Mediassa uutisoidaan vakavista koulu-kiusaamisista. Vanhemmat pyrkivät minimoimaan riskejä, jotka voivat olla lapsen tai nuoren edun toteutumisen esteenä.				X	
c) Niukan talouden lapset tai nuoret eivät voi harrastaa samoja asioita kuin muut nuoret. Tämä synnyttää ulossuljetuksi tulemisen pelkoa.	X				
d) Lapsi kokee vertaisryhmässään torjuntaa. Hänen osallistumisensa vuorovaikutukseen vähenee.			X		
e) Nuorella on raju hiustyyli ja alatyylinen kielenkäyttö. Hän asennoituu negatiivisesti koulunkäyntiin.					X